

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली
माननीय न्यायाधीश श्री अनिलकुमार सिन्हा
आदेश

०७०-WO-०५०६

विषय :- उत्प्रेषण, परमादेश ।

लक्ष्मी हुजेदार थारुको छोरा जिल्ला महोत्तरी हतिसर्वा गा.वि.स.वडा नं ३ वस्ने निवेदक
वर्ष ४५ को आशा हुजेदार थारु.....१

विरुद्ध

श्री मालपोत कार्यालय महोत्तरी जलेश्वर.....१

श्री नापी कार्यालय महोत्तरी जलेश्वर१

विपक्षी

मदन झा को छोरा जिल्ला महोत्तरी डाम्ही मडै गा.वि.स.वडा नं ५ वस्ने वर्ष
६६ को वैधनाथ झा.....१

सिलोचन हुजेदारको छोरा जिल्ला महोत्तरी हतिसर्वा गा.वि.स.वडा नं ३ वस्ने वर्ष
५२ को सिंहेश्वर हुजेदार.....१

नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा ३२ तथा १०७(२) बमोजिम पर्न आएको
प्रस्तुत रिट निवेदनको संक्षिप्त तथ्य र आदेश यस प्रकार छ :-

म निवेदकका पिता लक्ष्मी हुजेदारका नाममा दर्ता श्रेस्ता कायम भइ मेरो भोगचलनमा
रहेको जिल्ला महोत्तरी मा.पो.का.मा मोठ श्रेस्ता रहेको जिल्ला महोत्तरी हतिसर्वा गा.वि.स.वडा नं
३ख कि.नं १५ को क्षे.फ.०-११-९जग्गा मेरो पिता माताको स्वर्गवास पछि मा.पो.का
महोत्तरीबाट मिति २०५२/१२/५मा दा.खा.नामसारी गरिएको थिए । उक्त जग्गा मेरो
नाममा नामसारी गरी लिइ निर्वाध रुपमा म आफूले भोग चलन गरिएको छु । उक्त जग्गा

मैले कसैलाई कुनै व्यहोराले हकछाडी दिएको छैन । मेरो मंजुरीले कसैलाई केही गरी सहिछाप गरी नदिएसम्म अचल सम्पति अन्य कसैको हुन सक्ने कानून छैन । मैले तथा मेरो पिताले समेत कोही कसैलाई गरिदिएको छैन । उक्त जग्गा म बाहेक अन्यको हक हुन सक्दैन । उल्लेखित जग्गा प्रतिवादी वैद्यनाथ झाले मि.नं १५० मिति २०६९/१०/१५ को मा.पो.का.महोत्तरीको निर्णयले आफ्नो नाममा निर्णय गराइ र.नं ५९५१ मिति २०६९/११/८ मा दिने निज वैद्यनाथ झा र लिने सिंहेश्वर हुजेदार भइ मा.पो.का.महोत्तरीबाट राजिनामा पारित गरी लिनु दिनु गराएछन् । जुन कुरा सिंहेश्वर हुजेदारले मलाई भनी के कसो रहेछ भनी मा.पो.का.मा मिति २०७०/०७/१२ मा नक्कल सारी हेर्दा मात्र थाहा पाएकोले विपक्षीहरूले आपसमा मिलोमतो गरी कीर्ते जालसाज व्यहोरा खडा गरी अर्काको हक जाने आफूलाई फाइदा हुने गरी अपराधिक कार्य भएकोले सम्मानित अदालत समक्ष रिट निवेदन गर्न आएको छु । म निवेदकको हक भोगको माथी उल्लेखित जग्गामा प्रतिवादी सिंहेश्वर र निजले खटाएको मानिसहरू मेरो जग्गामा आई बाली नाली हाम्रो हुन्छ जस्ता कुराहरू गरी जग्गा खिचोला गरिरहेको समेतको कारणबाट म निवेदकको सम्पति सम्बन्धी हक माथी अपुरणीय क्षति हुने अवस्था एकातर्फ छ । निजहरूले दुरासयपूर्ण ढंगले लिएको कथित पूर्जा अनुसार चलन धितोबन्धक बेचबिखन भई गएमा प्रस्तुत मुद्दाको प्रभावकारिता समेत नरहने भएकोले प्रस्तुत मुद्दाको अन्तिम किनारा नभएसम्म उल्लेखित जग्गामा अतिक्रमण नगर्नु, कुनै किसिमले चलन लगायत कुनै पनि कार्य नगरी यथास्थितिमा राख्नु भनी सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४८ को नियम ४१(१) बमोजिम प्रत्यर्थीहरूका नाउँमा अन्तरिम आदेश जारी गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको आशा हुजेदारको निवेदनपत्र ।

यसमा के कसो भएको हो? निवेदकको माग बमोजिमको आदेश किन जारी हुनु नपर्ने हो ? निवेदकको माग बमोजिमको आदेश जारी हुनु नपर्ने कुनै कारण भए यो आदेश प्राप्त भएको मितिले बाटाका म्याद बाहेक १५ दिन भित्र महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय मार्फत लिखित जवाफ पठाउनु भनी रिट निवेदनको एकप्रति नक्कल साथै राखि विपक्षी नं १ र २ लाई सूचना पठाई त्यसको बोधार्थ महान्यायाधिवक्ता कार्यालयमा पठाई दिनु । निवेदकको माग बमोजिम आदेश किन जारी हुनु नपर्ने हो ? यो आदेश प्राप्त भएको मितिले बाटाका म्याद बाहेक १५ दिन भित्र आफैं वा आफ्नो कानून बमोजिमको प्रतिनिधि मार्फत लिखित जवाफ पेश गर्नु भनी रिट निवेदनको एकप्रति नक्कल साथै राखी विपक्षी नं ३ र ४ लाई सम्बन्धित जिल्ला अदालत मार्फत

सूचना पठाई लिखित जवाफ आएपछि वा अवधि नाधेपछि नियम बमोजिम पेश गर्नु भन्ने यस अदालतको मिति २०७०/१०/१५/०४ को आदेश ।

विपक्षीको माग अनुसार उत्प्रेषण परमादेश समेत जारी गर्नु पर्ने होइन । अदालतको फैसला बमोजिम जिल्ला अदालतको पूर्जी बमोजिम वैद्यनाथ झा ले आफ्नो नाममा दर्ता गराई निर्वाध हक भोग गरेको जग्गा म सिंहेश्वर हुजेदारलाई र.नं ५९५१ मिति २०६९/११/०८ मा बिक्री गर्नु भएकोले निर्वाध भोग चलन गरि आएको हुँ । उक्त जग्गा विपक्षीको रिट निवेदन दावी अनुसार मालपोत कार्यालय महोत्तरीको मिति २०६९/१०/१५ को निर्णयले दर्ता भएको नभई सम्मानित श्री सर्वोच्च अदालत समेतको अन्तिम फैसला अनुसार जिल्ला अदालत महोत्तरीको दा.खा. पूर्जीबाट दा.खा. भइ आएको हो। विपक्षीको दावी अनुसार मालपोत कार्यालयको मिति २०६९/१०/१५ को निर्णयबाट दर्ता भएको होइन । महोत्तरी जिल्ला अदालतले दा.खा. पूर्जी गरेपछि मालपोत कार्यालयले कार्यविधिसम्म पुरा गरी दा.खा. दर्ता गरेको हो । जहाँसम्म विपक्षीले जिल्ला अदालतको दा.खा. पूर्जीमा उक्त हतिसर्वा गा.वि.स.वडा नं ३ ख कि.नं १५ को जग्गा छैन भन्ने जिकिर गर्नु भएको हो सो तथ्य अदालतलाई ढाँटी निवेदन गर्नु भएको हो भन्ने कुरा अदालतको पूर्जिबाटै प्रमाणित हुन्छ ।

निवेदनको प्रकरण नं ३ मा विपक्षीहरुले आपसमा मिली कीर्ते जालसाज व्यहोरा सिर्जना गरेछन भन्नु भएको विषयबाटै निजको कथन कपोलकल्पित एवं दुरासययुक्त छ भन्ने प्रष्ट छ । कीर्ते जालसाज गरेको भए कसले कुन प्रकारले गरेको हो सो स्पष्ट उल्लेख गरी साधिकार निकायमा फिराद दायर गर्न सक्नु पर्ने हो । अदालतको फैसला अनुसार दा.खा. दर्ता भएको विषयमा पूर्जी गर्ने अदालतलाई विपक्षीसम्म नबनाई मालपोत कार्यालयको गैरकानुनी निर्णयबाट दा.खा.दर्ता भएको भन्नु बाटै प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज भागी छ । अदालतको आदेश बमोजिम जग्गा दा.खा. गर्ने अड्डा मालपोत कार्यालय महोत्तरीलाई र अदालतको पूर्जीले जग्गा दर्ता गराई आफ्नो हकको जग्गा बिक्री गर्ने र खरिद गर्ने हामी लिखित जवाफकर्ताहरु उपर जालसाजी कीर्ते गरेछन भनी सम्मानित अदालतमा प्रवेश गर्न संविधानको धारा १२,१८,३२ तथा १०७ को उपधारा २ समेतले मदत्त गर्न नसक्ने हुँदा विपक्षीको निवेदन दावी खारेज भागी हुँदा खारेज गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको विपक्षी वैद्यनाथ झा र विपक्षी सिंहेश्वर हुजेदारको संयुक्त लिखित जवाफ ।

रिट निवेदनको माग दावीको जिल्ला महोत्तरी हतिसर्वा गा.वि.स.वार्ड नं ३ख कि.नं १५ को क्षे.फ.०-११-१९ जग्गा सम्मानित जिल्ला अदालत महोत्तरीबाट दावीको जग्गा जग्गाधनी वैद्यनाथ झा को हक भोग कायम हुदै सोही अनुसार जनकपुर अंचल अदालत तथा मध्यमाञ्चल क्षेत्रीय अदालत र सम्मानित सर्वोच्च अदालत समेतबाट वादी वैद्यनाथ झा को हक कायम हुदै सोही अनुसार महोत्तरी जिल्ला अदालतको चलनपूर्जी अनुसार यस कार्यालयबाट ज.ध.वैद्यनाथ झा को नाममा दावीको जिल्ला महोत्तरी हतिसर्वा वार्ड नं ३ख कि.नं १५ को ०-११-१९ जग्गा विपक्षी आशा हुजेदारको नाममा कायम रहेको जग्गा वैद्यनाथ झा का नाउँमा दा.खा. हुने गरी यस कार्यालयबाट मिति २०६९/१०/१५ मा निर्णय भई सोही निर्णय बमोजिम वैद्यनाथ झा का नाउँमा दा.खा. भई श्रेस्ता पूर्जा कायम भएको हो । विपक्षी रिट निवेदकको मागदावीको कित्ता जग्गा सम्मानित महोत्तरी जिल्ला अदालतको फैसला, सम्मानित पुनरावेदन अदालत जनकपुरको ०६८/११/२३ को फैसला बमोजिम दावीको कित्ता जग्गा वैद्यनाथ झा को नाउँमा दा.खा.भै श्रेस्ता पूर्जा कायम हुन गएकोले कुनै किसिमको गलत मनसायले नभएको वैद्यनाथ झा को नाममा कानूनसम्मत दा.खा. भएकोले रिट निवेदन कपोलकल्पित भएकोले खारेज गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको मालपोत कार्यालय महोत्तरी तथा ऐ का कार्यालय प्रमुख मालपोत अधिकृत चिरञ्जीवी सापकोटाको लिखित जवाफ ।

यस अदालतबाट जारी भएको सूचना म्याद मध्ये विपक्षी वनाइएका नापी कार्यालय, महोत्तरी जलेश्वरको नाउँमा जारी भएको सूचना म्याद मिति ०७१/१/१० मा बुझिलिएको देखिएको र विपक्षीको तर्फबाट यस अदालतमा लिखित जवाफ दर्ता हुन आएको नदेखिएको ।

नियम बमोजिम साप्ताहिक तथा दैनिक पेशी सूचीमा चढी निर्णयार्थ इजलास समक्ष पेश हुन आएको प्रस्तुत निवेदनमा रिट निवेदकका तर्फबाट उपस्थित विद्वान अधिवक्ता श्री राजकिशोर यादवले निवेदकको निर्विवाद हक भोगको कि.नं १५ को जग्गा विपक्षीहरुले कीर्ते जालसाज गरी आफ्नो नाउँमा दा.खा. दर्ता गराई हक हस्तान्तरण बिक्री बितरण गर्ने गरेको कार्य कानून विपरीत गैरकानुनी कार्य भएकोले त्यस्तो कार्य बदर गरी निवेदन माग दावी बमोजिम आदेश जारी हुनु पर्दछ भनी वहस प्रस्तुत गर्नु भयो ।

निवेदकका तर्फबाट उपस्थित विद्वान कानून व्यवसायीले गर्नु भएको वहस समेत सुनी निवेदनपत्र सहितका मिसिल संलग्न प्रमाण कागजातहरुको अध्ययन गरी हेर्दा यसमा निवेदकको

माग बमोजिमको आदेश जारी हुने नहुने के रहेछ ? सोही विषयमा निर्णय दिनु पर्ने देखिन आयो ।

निर्णयतर्फ विचार गर्दा निवेदकको आफ्नो हक भोग दर्ता तिरो भित्रको जिल्ला महोत्तरी हतिसर्वा वार्ड नं ३ख कि.नं १५ को क्षे.फ.०-११-१९ जग्गा विपक्षी मध्येका वैद्यनाथ झा ले आफ्नो नाउँमा दा.खा. दर्ता गरी विपक्षी मध्येकै सिंहेश्वर हुजेदारलाई र.नं ५९५१ मिति २०६९/११/८ मा राजिनामा पारीत गरिदिएको भनी उल्लेखित कार्य बदर बतिल गराउन प्रस्तुत रिट निवेदन मार्फत उपचारको लागी अदालत प्रवेश गरेको देखियो । विपक्षीहरुबाट लिखित जवाफ पेश गर्दा उक्त जग्गा महोत्तरी जिल्ला अदालतको चलनपूर्जी अनुसार नै दा.खा. भएको कार्य कानून अनुरूप नै भएको हुँदा रिट निवेदन खारेज हुनु परदछ भनी जिकिर लिएको देखिन आयो । विपक्षी मध्येका वैद्यनाथ झा ले दावीको कि.नं १५ को जग्गा विपक्षी मध्येकै सिंहेश्वर हुजेदारलाई राजिनामा पारीत गरी दिएको कार्यबाट आफ्नो सम्पत्ति सम्बन्धी हकमा अपुरणीय क्षति पुगेको भनी निवेदकले निवेदनमा उल्लेख गरेको देखिन्छ । तर निवेदक उक्त राजिनामा पारीत लिखत बदर बातिल गराउन कानूनको हदम्याद भित्र शुरू अदालतमा फिराद लिएर जान सक्ने अवस्था देखिन्छ । कानूनी हकमा आघात परेको विषयमा कानूनी उपचारको बाटो अप्रयाप्त रहेको वा प्रभावहीन रहेको अवस्था भएमा मात्र सम्बैधानिक व्यवस्था अनुरूप निवेदक रिट मार्फत उपचारको लागी अदालत प्रवेश गर्न सक्ने अवस्था रहन्छ । रिट निवेदकले रिट निवेदनमा त्यस्तो कानूनी उपचारको बाटो नभएको र भएपनि प्रभावहीन भएको भनी खुलाउन सकेको देखिदैन भने यीनै रिट निवेदकका कानून व्यवसायीले बहसको शिलसिलामा पेश गरेको फैसलाहरुको प्रतिलिपिबाट बादी यीनै निवेदक आशा हुजेदार थारु र प्रतिवादी विपक्षी मध्येका वैद्यनाथ झा र सिंहेश्वर हुजेदार भएको मुद्दा नं ०७०-CP-०५८३ को लिखत दर्ता बदर दर्ता र वादी यीनै निवेदक आशा हुजेदार थारु र प्रतिवादी विपक्षी मध्येका वैद्यनाथ झा भएको ०७०-CP-०५७७ को दा.खा.निर्णय दर्ता बदर दर्ता मुद्दा दायर भएको देखिएको र उक्त दावीको कि.नं १५ को जग्गा विपक्षीहरु मध्येका वैद्यनाथ झा दिने र सिंहेश्वर हुजेदार लिने भइ पारीत भएको र.नं ५९५१ख बाट मिति २०६९/११/०८ मा मालपोत कार्यालय महोत्तरीबाट पारीत राजिनामा लिखत तथा सोबाट प्रतिवादी सिंहेश्वर हुजेदारको नामको दर्ता समेत बदर भै बादीको नाउँमा दर्ता समेत हुने ठहर्‍याई फैसला भएको अवस्था रहेको उक्त फैसलाको प्रतिलिपिबाट देखिन्छ । यसरी अदालतमा मुद्दा दायर भइ मुद्दा समेत फैसला भइसकेको अवस्थामा यीनै

निवेदकले सोही विषयमा यस अदालतमा प्रस्तुत रिट दायर गरेको देखियो । यस अदालतबाट पुनः सोही विषयमा रिट क्षेत्राधिकारबाट हस्तक्षेप गरी उपचार प्रदान गर्न मिल्ने नदेखिदा माग वमोजिमको रिट जारी गरि रहनु पर्ने देखिन आएन ।

माथी बिबेचित आधार कारण र प्रमाणबाट रिट निवेदकले माग गरेको उपचारको विषयमा रिट निवेदकले दायर गरेको माथी उल्लेखित मुद्दाहरूबाट उपचार प्राप्त गर्न सक्नेनै देखिदा रिट क्षेत्राधिकारबाट केही गरिरहन पर्ने देखिएन । प्रस्तुत रिट खारेज हुने ठहर्छ । रिट निवेदनको दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार गरी बुझाइ दिनु ।

न्यायाधीश

उक्त रायमा म सहमत छु ।

न्यायाधीश

इजलाश अधिकृत :- नगेन्द्रकुमार कालाखेती

कम्प्यूटर अपरेटर :- मन्दिरा रानाभाट

इति सम्बत् २०७४ साल जेठ ३ गते रोज ४ शुभम् ।